

**UCHWAŁA NR XLVI/340/2023
RADY GMINY PISZCZAC**

z dnia 15 listopada 2023 r.

**w sprawie przyjęcia gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej
oraz ochrony osób dotkniętych przemocą domową na lata 2023-2028**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.) oraz art. 9a ust. 15 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021r. poz. 289 ze zm.) Rada Gminy w Piszczacu uchwała, co następuje:

§ 1. Ustala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy domowej oraz ochrony osób dotkniętych przemocą domową na lata 2023-2028 brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2. Na finansowanie zadań wynikających z programu przeznacza się środki pochodzące z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 4. Traci moc uchwała nr III/23/2018 z dnia 28 grudnia 2018r.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Piotr Kurowski

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
ORAZ OCHRONY OSÓB DOTKNIĘTYCH PRZEMOCĄ DOMOWĄ NA LATA 2023 – 2028**

Wstęp:

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem, które występuje od niepamiętnych czasów, ale dopiero od kilkunastu lat istnieje w świadomości społecznej w naszym kraju i jest przedmiotem celowym skoordynowanych działań zaradczych. Co to jest przemoc w rodzinie?. Przemocą w rodzinie określone jest „każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021r. poz. 1249 ze zm.) definiuje przemoc domową w ten sposób, że:

1. Ile razy jest mowa o przemocy domowej należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) Narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) Naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) Powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołując u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) Ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) Istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej;

2. osobie doznającej przemocy domowej – należy przez to rozumieć

- a) małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- b) wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- d) osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwa i ich małżonków,
- e) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- f) osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków
- g) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkania i gospodarowania;
- h) małoletniego – wobec którego jest stosowana przemoc domowa;

3. osobie stosującej przemoc domową – należy przez to rozumieć pełnoletniego, który dopuszcza się przemocy domowej wobec osób, o których mowa w ust. 1 pkt 2;

4. świadku przemocy domowej- należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w wychowaniu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Jedną z najważniejszych funkcji prawidłowego rozwoju rodziny są wzajemne relacje między rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku zaburzenia ról wewnątrz rodzinnych dochodzi do dezorganizacji porządku rodzinnego co w rezultacie powoduje łamanie reguł a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami moralnymi, prawnymi i oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa stanie się skutkiem oraz przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Zostają w tedy pobudzone kategorie zachowań negatywnych o bardzo dużej szkodliwości społecznej, a w skrajnych przypadkach do samookaleczeń czy nawet zabójstwa.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. w art. 18, 71 i 72 wskazuje, że instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką RP, a jej dobro Państwo ma obowiązek uwzględnić w swej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielenie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Zadaniem Państwa jest zatem ochrona rodziny oraz przebywających w niej dzieci przed zagrożeniami płynącymi z wewnątrz i zewnątrz, w tym zwłaszcza przed przemocą domową ze strony osób najbliższych. Przemoc domowa w rodzinie bardzo często określana jest jako zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w środowiskach patologicznych, ale dane statystyczne niestety mówią o przemocy domowej w rodzinie jako zjawisku powszechnym, które stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, a przemoc domowa ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę.

Przemoc domowa w rodzinie przybiera różne formy i rzadko jest incydem jednorazowym. Zazwyczaj ma charakter długotrwały i cykliczny.

Rodzaje przemocy:

1. Przemoc fizyczna- celem jest zadanie bólu fizycznego, uszkodzenie ciała , pogorszenie zdrowia lub pozbawienie ją życia.
2. Przemoc psychiczna- to zachowanie, którego celem jest zniszczenie poczucia własnej wartości ofiary oraz wzbudzanie w niej strachu.
3. Przemoc seksualna- to zachowanie zmuszające do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych, lub poniżania jej seksualności.
4. Przemoc ekonomiczna – działanie ograniczające lub pozbawiające osobę doznającą przemocy domowej dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej
5. Cyberprzemoc -działanie istotnie naruszające prywatność osoby doznającej przemocy domowej lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.
6. Przemoc przez zaniedbanie- czyli ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Przemoc domowa jest przestępstwem . W zależności od tego czy ma charakter jednorazowy czy się powtarza jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu Karnego. Jeśli przemoc domowa jest procesem ciągłym zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną, z art. 207 Kodeksu Karnego (Dz. U. z 2023r. poz. 289 ze zm.).Przemoc domowa w rodzinie ma tragiczne konsekwencje, bo prowadzi nie tylko do uszkodzeń fizycznych ciała ale i zaburzeń emocjonalnych oraz dysfunkcji w sposobie postrzegania siebie, sprawcy i innych ludzi. Narastanie zjawiska przemocy domowej wymaga podjęcia działań w niniejszym Programie.

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz ochrony osób dotkniętych przemocą domowa w Gminy Piszczac ma charakter długotrwały. Działania Programu obejmują lata 2023-2028, w miarę potrzeb oraz sytuacji społecznej zadania Programu mogą ulegać zmianom i udoskonaleniom.

1. Analiza problemów społecznych na terenie Gminy Piszczac

W celu właściwego planowania oraz podjęcia działań potrzebna jest dokładna analiza problemów społecznych w gminie, ze szczególnym uwzględnieniem problemu przemocy domowej w rodzinie.

Gmina Piszczac należy do obszarów, w których sytuacja społeczno- ekonomiczna mieszkańców jest zdeterminowana gospodarką rolną, która stanowi główne źródło utrzymania ludności oraz pełni wiodącą funkcje rozwojową. Podstawowym źródłem dochodów osób zamieszkujących teren gminy jest, ze względu na jej rolniczy charakter, praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Poza rolnicze sektory gospodarki, w tym np. usługowo-produkcyjne, mają znaczenie uzupełniające. Szczególna rola w odniesieniu do gospodarki pełni miejscowość Piszczac. Stanowi ona czynnik oddziałujący na aktywność zawodową ludności, gdyż jest rynkiem pracy dla części mieszkańców gminy oraz ośrodkiem działalności firm handlowych i usługowych, a także instytucji sektora finansów publicznych.

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie w szczególności długotrwałe, które jest bardzo niekorzystne społecznie. Takie bezrobocie wpływa negatywnie na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości somatycznych) oraz społeczną (pogłębiającą się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego, a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu, przestępczość oraz często związane z tymi czynnikami stosowanie przemocy domowej. Bardzo częstym zjawiskiem jest również bezrobocie ukryte, które podtrzymuje rynek pracy „na czarno”, bez odprowadzanych składek co jest zjawiskiem bardzo niekorzystnym podczas nabywania wieku emerytalnego gdzie nie nabywa się prawa do świadczeń emerytalno – rentowych.

2. Cele programu

- 1) zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Piszczac;
- 2) zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc domową;
- 3) zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy domowej.

3. Cele ogólne będą realizowane poprzez:

- 1) budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej;
- 2) diagnozowanie zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy Piszczac w okresie realizacji Programu na lata 2023-2028;
- 3) podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy domowej, (szkolenia, konferencje,)
- 4) udzielania pomocy ofiarom przemocy domowej;
- 5) oddziaływanie na sprawców przemocy domowej.

4. Założenia programu

Obecny program określa najważniejsze zakresy podstawowych działań skierowanych do różnych grup odbiorców:

1. Uprzedzające: informacyjne, edukacyjne, kierowane do ogółu mieszkańców Gminy Piszczac, a także do osób pracujących z osobami stosującymi przemoc domową i osobami doświadczającymi przemocy domowej;

2. Interwencyjne: opiekuńcze i terapeutyczne, kierowane do osób doświadczających przemocy domowej oraz izolujące i pouczające, kierowane do osób stosujących przemoc domową;

3. Wspierające: terapeutyczne, psychologiczne, pedagogiczne, kierowane do osób doznających przemocy domowej;

4. Korekcyjno – edukacyjne, kierowane do osób stosujących przemoc . Zadaniem Programu jest wprowadzenie w życie działań mających na celu z jednej strony podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oraz promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy, a z drugiej strony zapewnienie ochrony i udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą domową, realizację programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych i programu psychologiczno-terapeutycznego wobec osób stosujących przemoc domową, a także upowszechnienie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom dotkniętym przemocą domową, jak i stosującym przemoc domową.

5. uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem domowej;
6. promowanie modelu rodziny wolnej od przemocy domowej;
7. edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy domowej;
8. działania interdyscyplinarne w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej .

5. Program jest spójny i uzupełnia się z programami:

- 1) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030;
- 2) Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Wspierania osób w Kryzysie w Powiecie Bialskim na lata 2021-2025
- 3) Gminny Program Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomani na lata 2022-2024.

6. Program będzie realizowany w gminie na podstawie aktów prawnych:

- 1) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz.1249 ze zm.)
- 2) ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz.901 ze zm);
- 3) ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2022 r., poz. 24 ze zm.).
- 4) Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2021r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025

7. Zasoby Gminy Piszczac w zakresie realizacji Programu:

- 1) zasoby ludzkie- specjaliści z różnych dziedzin,
- 2) zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy domowej jak również instytucje i organizacje pełniące funkcje wspierające:
 - a) ośrodek pomocy społecznej,
 - b) policja,
 - c) placówki oświatowe
 - d) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Piszczacu,
 - e) zakłady opieki zdrowotnej „ABM”,
 - f) organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, koła gospodyń).
 - g) Punkt konsultacyjno - informacyjny „odnaleźć siebie” ul. Moniuszki 29 a w Białej Podlaskiej

8. Czynniki gwarantujące prawidłową realizację Programu:

- 1) poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym;
- 2) dobra znajomość środowiska poprzez pracowników socjalnych oraz asystenta rodziny;
- 3) współpraca służb oraz instytucji na terenie gminy i poza nią (policja);
- 4) otwartość i współpraca specjalistów;
- 5) silne więzi rodzinne;
- 6) chęć zmiany i wyjścia z kryzysu.

9. Zagrożenia mogące wystąpić w trakcie realizacji zadań.

- 1) stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy domowej;
- 2) bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych;
- 3) brak współpracy rodziny w zakresie przezwycięzania kryzysów;

- 4) problem uzależnienia od alkoholu w rodzinie;
- 5) brak infrastruktury socjalnej w gminie;
- 6) zbyt mała współpraca interdyscyplinarna;

10. Realizacja celów Programu

Cel 1) Zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Piszczac:

- 1) podmioty współpracujące w ramach zespołu interdyscyplinarnego:
 - a) pracownicy socjalni;
 - b) przedstawiciele oświaty;
 - c) przedstawiciele policji (dzielnicowy);
 - d) kuratorzy sądowi i społeczni;
 - e) przedstawiciele GKRPA (pełnomocnik);
 - g) przedstawiciele ochrony zdrowia (pielęgniarka środowiskowa, lekarz rodzinny z ośrodka ABM w Piszczacu);
- 2) do obowiązków wymienionych podmiotów należy:
 - a) diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
 - b) opracowanie planu przemocy w indywidualnych przypadkach oraz pomoc w realizacji;
 - c) rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym;
 - d) monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą domową;
 - e) dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin w których dochodzi do przemocy domowej oraz efektów tych działań;
 - f) podejmowanie działań prewencyjnych w środowisku zagrożonych przemocą;
 - g) udział w działaniach edukacyjno- informacyjnych.
- 3) edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy domowej:
 - a) programowanie skutecznych sposobów powstrzymywania przemocy domowej;
 - b) obalenie mitów na temat przemocy domowej;
 - c) szkolenia na temat przemocy domowej;
 - d) prowadzenie kampanii zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży w zakresie ograniczenia oglądania przemocy w telewizji, grach komputerowych;
 - e) wpierania różnych form spędzania wolnego czasu promujące zachowania nieagresywne;
 - f) organizowanie spotkań edukacyjnych dla mieszkańców , np. w świetlicach wiejskich; dystrybucja ulotek i informacji na temat przemocy domowej i jej skutków;
 - g) organizowanie konkursów, np. plastycznych, wśród dzieci i młodzieży w zakresie zapobiegania przemocy domowej oraz uzależnień eskalujących powstawanie przemocy.
- 4) podmioty realizujące działanie:
 - a) placówki oświatowe
 - b) ośrodek pomocy społecznej;
 - c) gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych;
 - d) gminny zespół interdyscyplinarny;

e) inne w zależności od zasobów gminy;

Cel 2

1. zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc domową:

- a) izolowanie sprawców od ofiar,
- b) kierowanie sprawców przemocy domowej do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych,
- c) przeprowadzenie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu, stosującymi przemoc domową,
- d) kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w celu podjęcia zobowiązania do leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu;

Cel 3

Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy domowej.

1) utworzenie punktu informacyjnego:

- a) udzielenie informacji dotyczące bezpiecznego schronienia osób dotkniętych przemocą domową w środkach interwencji kryzysowej i w specjalistycznych ośrodkach wsparcia,
- b) udzielanie informacji na temat pozyskania zaświadczenia lekarskiego,
- c) udzielanie informacji na temat praw osób będących ofiarami przemocy domowej,
- e) rozpowszechnienie telefonów zaufania : „ Niebieska Linia’’, „Pomarańczowa Linia’’;
- f) dyżur pełnomocnika GKRPA w Piszczacu do spraw problemów alkoholowych oraz przemocy domowej.

2) podmiot realizujący działanie:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

11. Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej:

- 1) podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę Niebieskiej Karty;
- 2) przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego;
- 3) podmioty realizujące działanie:
 - a) policja,
 - b) ośrodki wsparcia dostępne na terenie powiatu bialskiego,
 - c) gminny zespół interdyscyplinarny,
 - d) gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych,
 - e) przedstawiciele oświaty,
 - f) przedstawiciele ochrony zdrowia.

12. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia.

1) podmioty realizujące działanie:

- a) ośrodek pomocy społecznej,
- b) policja,
- c) gminny zespół interdyscyplinarny.

2) monitorowanie:

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do ośrodka pomocy społecznej.

3) sprawozdawczość:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piszczacu do dnia 31 stycznia każdego roku przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu.

4) finansowanie Programu:

Program będzie finansowany ze środków budżetu gminy Piszczac (GKRPA) dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.